

Minutės

LAIKRAŠTIS LIETUVIŲ VISUOMENEI

MEMMINGENAS
1948 M. RUGSĖJO 22. D.
TREČIADIENS
NR. 100 (483) III. METAI

MASKVOS PASITARIMAI ISSKYDO

Susilaikoma konstatuoti juos visiškai nepasisekus. — Berlyno klausimas jau Paryžiuje

Javoje komunistų sukilimas

Batavia (Dena/Reuteris). Vienas informatorius per komunistų kontroliuojamą Madiso radiją (rytinėje Javoje) Indonezijos vyriausybę atvaizdavo kaip „išdavikišką“ ir pareiškė, jog komunistų revoliucijos Javoje valanda išmūšė. „Šiandien revoliucija prasidėjo!“ sušuko informatorius. Esą policijos ir vyriausybės kariuomenės daliniai yra nuginkluoti. Darbininkai ir ūkininkai sudarė naują vyriausybę ir tol nenurims, kol visa Indonezija vėl bus laisva.

Sukilėliai puola vyr. būstinę

Atėnai (UP). Sukilėliai puolė smarkia artillerijos ugnimi Katorijos miestą, kuriame yra vyriausybės kariuomenės vyriausioji būstinė. Iš vyriausybės kariuomenės vyriausiojo štabo ta žinia dar nepatvirtinta.

Heiderabadas kapituliavo

Bombėjus (Dena/Reuteris). Heiderabado ministerio pirmininko prašomas Indijos ministeris pirmininkas Panditas Nehrus įsakė sustabdyti kovos veiksmus. Ryšium su etnialumais atsisitadino Heiderabado vyriausybė. Indijos daliniai, sustabdant kovas, buvo atsidūrę prie Heiderabado vartų.

Heiderabado Nizzamas sutiko, kad tuoju pat būtų paleista musulmonų Razakaro organizacija. Tos organizacijos vadas norėjo nusizudyti. Dalis tos organizacijos narių pradėjo partizanines kovas.

Heiderabado ir Indijos ginčą dabar svarsto Saugumo Taryba.

Atentatas Burmoje

Rangūnas (Dena). Prieš buv. Burmos užsienio reikalų ministrą U Tin Tutą buvo padarytas atentatas. Nežinomas asmuo U Tin Tuto automobilį įmetė rankinę granatą. Buv. ministras buvo sužeistas ir be sąmonės nugabentas į ligoninę. Jo sveikatos būklė yra rimta.

Burmos valstybės prezidentas, ryšium su sujaukta padėtimi įvedė visoje Burmoje išimties būklę.

JAV kariuomenės iš Korėjos neatitrauks

Washingtonas (Dena/Reuteris). Amerikos užsienio reikalų ministerija aiškiai prisiarė, kad Amerikos kariuomenės atitraukimas iš Korėjos tol nebus nuspręstas, kol tas klausimas nebus iškeltas JT pilnatinėje sesijoje.

Atitraukimas iš Korėjos okupacinės kariuomenės, sakoma užsienio reikalų ministerijos pareiškime, yra tiksliai vienas straipsnis Korėjos vienybės ir nepriklausomybės klausimų komplekse.

Tas JAV užsienio reikalų ministerijos pareiškimas yra tartum atsakymas į paskelbtą visų sovietų ginkluotųjų pajėgų atitraukimą iš Siaurės Korėjos iki 1949 m. sausio 1 d.

Rimta komunistų ofenzyva

Nankingas (Dena/Atf). Kinijos tautinės kariuomenės sluosniai praneša, kad komunistai, vykdydami savo didžiąją ofenzyvą Santungo provincijoje, panaudojo 300.000 žmonių.

100.000 komunistų kariuomenės puolė Santungo provincijos sostinę Cinaną, kuris gavo pastiprinimų oro keliu. 200.000 komunistų puolė vyriausybės kariuomenės pozicijas viduriniame ir pietvakarių Santungo frontų sektoriuose ir išilgai Tiencino Pukovo geležinkelio linijos. Toliau šiaurėje komunistai savo puolimus taiko į Pekingo Mukdeno geležinkelio liniją.

* Amerikiečių karinė valdžia patvirtino vokiečių administracijos pasiūlytą alaus gamybos programą. Dabar bus gaminamos 1,5% iki 5,5% ir 7% iki 8% misos stiprumo. 8% misos stiprumo alus turės 1,75 iki 2 laipsnių alkoholio. (D).

Paskutinę valandą:

Londonas. Britų kabinetas sukvietė trečią dieną po pietų nepaprasto posėdžio. Užsienio reikalų ministeris Bevinas jame padaręs pranešimą apie pasikalbėjimą su Marshalliu ir Schumanu Berlyno klausimu ir pateikė svarbų užsienio politikos pareiškimą, kurį paskiau ketina pasakyti žem. rūmuose.

Londonas (Dena/Reuteris). Trijų Vakarų valstybių užsienio reikalų ministrai pirmadienį po pietų susitiko Paryžiuje aptarti su Berlynu susijusių klausimų.

Britų užsienio reikalų ministeris Bevinas ir valstybės ministras MacNeilas tuoj po atvykimo į Paryžių turėjo pasitarimą su Prancūzijos užsienio reikalų ministru Schumanu. Patiriama, kad į Paryžių taip pat atvyko Vakarų valstybių krizės komisijos pirmininkas ir britų užsienio reikalų ministerijos Vokietijos skyriaus vedėjas W. Strangas.

Ar Maskvos pasitarimai turi būti laikomi „nutūkusi“, britų užsienio reikalų ministerijos informatorius į tą klausimą atsakė: „Aš negaliu patvirtinti, kad tie pasitarimai yra nutūkė, iš kitos pusės aš negaliu pasakyti, kokios bus tolimesnės priemonės“.

Amerikos ambasadorius Maskvoje Bedell Smitho antradienį laukia atskrendantį Berlyną. Paryžiuje jis su užsienio reikalų ministru Marshalliu konferuos Vokietijos klausimą.

Pirmadienio vakarę britų ambasadoje nepaprastam Bevinui pasiuntinui Robertui buvo padarytos atsisveikinimo vaišės. Robertas vyks į Paryžių, kur jis turės pasitarimus su Bevinu. Berlyno britų sluosniuose manoma, kad kartu su Robertu vyks ir britų karinis gubernatorius Vokietijoje gener. Robertsonas, kur jie turės pasitarimus Vokietijos klausimais su Bevinu. Pirmadienį po pietų į Paryžių išvyko amerikiečių karinis gubernatorius Vokietijoje gener. Clayus su savo politiniu tarybu Murphyu. Ten jie susitiks su Marshalliu. Kiek vėliau į Paryžių vyks ir JAV karinės valdžios Vokietijoje ūkio klausimų tarybos Wilkinsonas.

Ambasadoriai išvyko į Paryžių

Moskva (Dena/Reuteris). Amerikos ambasadorius Maskvoje Bedell Smithas turėjo

penkių minučių pasikalbėjimą su Molotovu. Tame pasikalbėjime prancūzų ir britų ambasadoriai nedalyvavo. B. Smithas paaiškino, kad jis su Molotovu turėjo svarstyti grynai amerikinius reikalus. Ambasadorius atsisakė ką nors smulkiau pareikšti, ar tai lietų paskutinį pasitarimą ir ar bus paskelbtas komunikatas.

Vakarų valstybių atstovai Chataigneau, Robertas ir gener. Bedell Smithas antradienio rytą lėktuvu išvyko iš Maskvos. Prieš išskridimą Chataigneau pareiškė, kad netrukus iš Paryžiaus jis grįš. Ten jis turės pasitarimus su užsienio reikalų ministru Schumanu.

Robertas pareiškė, kad jis nori užsienio reikalų ministerį Beviną painformuoti apie „Maskvos pasitarimų atmosferą“.

Diplomatinis Reuterio korespondentas teigia, kad Londone manoma, jog Washingtonas nebūtinai noro bevesti nepaprastai užsitęsusias Maskvos derybas kadangi Kremlius nepadarė aiškaus sprendimo dėl Berlyno blokados panaikinimo ir dėl efektyvios Berlyno valiutos kontrolės garantavimo.

Marshallis pareiškė:

Pasaulio buklė nepaprastai kritiška

Washingtonas (Dena/Reuteris). Amerikos užsienio reikalų ministeris Marshallis į JT pilnatinės posėdžio Paryžiuje išskrido prezidento Trumano lėktuvu. Prieš startą

Marshallis pareiškė, kad jis vyksta į Paryžių tokiu metu, kada pasaulio politinė buklė yra nepaprastai kritiška. „Aš tikiu, kad JT pilnatinės pasitarimai mums labiau priartins taikingą pasaulį, bet nepakanka tik vilties“, pareiškė Marshallis.

Nauji JAV lėktuvai

Hawthorne (Kalifornija) (Dena/Reuteris). Northropo aviacijos įmonės pateikė smulk-

menas apie naujus iki šiol paslapyje laikytus Amerikos lėktuvų tipus. Tai yra visokiam orui pritaikytas XF 89 naikintuvas ir mažas sprausminis naikintuvas X 4.

Pirmasis lėktuvas pasiekia labai didelį greitį ir yra veiksmingas tamsoje, audroje ir migloje. Jis yra 15 m ilgio ir 4,5 m aukščio. Sparnų ilgis apie 15 m. Įgula sudaro du pilotai ir 1 žvalgas. Apie jo greitį, skridimo spindulį ir apginklavimą smulkmenų nepateikiama.

X 4 yra maždaug 7 m ilgio. ir 7 m sparnų ilgio lėktuvas, kuris, dideliu greičiu gali kur kas toliau lėkti, kaip visi iki šiol to tipo pagamintieji lėktuvai.

Marshallis pareiškė:

Olandijos kolonijos nepriklausomos

Haaga (Dena/Reuteris). Patioje Olandijoje ir olandų rytų ir vakarų Indijoje pirmadienį tuo pačiu metu buvo paskelbta proklamacija, kuria visoms Olandijos kolonijoms suteikiama nepriklausomybės statusas Olandijos karinės protekcijoje.

Tie įstatymai buvo pasirašyti karalienės Vilhelminos prieš jos abdikaciją. Tų įstatymų pasirašymas buvo jos paskutinis valstybinis aktas.

Queuillė pirmąjį bandymą atlaikė

Paryžius (Dena/Atf). Prancūzijos tautinis susirinkimas 24 val. užtrukusiam posėdyje rugsėjo 19 d. Queuillės vyriausybės naują mokesčių įstatymų leidybą priėmė 291 balsu prieš 251 balsą, 34 susilaikius. Tuo būdu naujajai vyriausybei buvo išreikštas pasitikėjimas.

Prieš tautinio susirinkimo posėdį buvo padarytas vyriausybės nepaprastasis posėdis, kuriame nutarta su nauja mokesčių įstatymų leidybą susieti pasitikėjimo klausimą. Tuo būdu tautiniam susirinkimui neliko kito pasirinkimo: arba balsuoti už vyriausybės finansų programą arba vėl susidurti su nauja vyriausybės krize.

Respublikos taryba pasisakė už savi-valdybių rinkimų vykdymą š. m. spalio m., kaip pradžioje buvo nusistatyta.

Pareikalavo išduoti antititininkus

Belgradas (Dena/Reuteris). Jugoslavijos partizanų vadas generolas Dapevičius vienoje savo kalboje reikalavo kominternui priklausančių kraštus mesti pasitangas sukurstyti Jugoslavijos armiją maištauti ir išduoti visus „antititininkus dezertyrus“, kurie pabėgo iš Jugoslavijos.

Dapevičius pirmąsias reikalavo išduoti buv. Jugoslavijos aviacijos vyriausią vado pavaduotoją gener. Popivodą, kuris praėjusį mėnesį pabėgo į Maskvą ir „Pravdoje“ paskelbtame straipsnyje ragino jugoslavų kariuomenę išvaduoti kraštą nuo maršalo Tito antisovietinės politikos.

Generolas Dapevičius puolė Rumunijos užsienio reikalų ministerį Paukerį ir Vengrijos ministerio pirmininko pavaduotoją

Rakosi, kuriuos jis pavadino „mūsų vado ir mūsų tautos šmeižikais“.

Remia kovoję su autokratija

Frankfurtas (Dena). Ryšium su amerikiečių aviacijos diena Amerikos ginkluotųjų pajėgų vado pavaduotojas gener. Huebeneris per amerikiečių kariuomenės radiją (AFN) pasveikino JAV aviaciją ir išreikšė savo pasigėrėjimą.

Ypač jis atžymėjo aviacijos vaidmenį aprūpinant oro keliu Berlyną. Tas aviacijos žygis ne tik aprūpina Berlyną gyventojus maistu, bet teikia tiems gyventojams vilčių ir paramos kovoję su autokratine sistema ir tuo laimėjo visų pasaulio laisvę mylinčių tautų simpatijas.

Nagio pasitarimai su vadovaujančiais Turkijos asmenimis, kurių pavardės neskelbiamos, turi išaiškinti turkų tautų pažūrą dėl galimų tų komitetų biurų įsteigimo Turkijoje.

Sovietų ambasadorius Ankaroje Lavričevas ryšium su tuo išvykusių pasitarti į Maskvą, kur su dideliu dėmesiu stebimas iš Rytų ir Vidurio Europos padidėjęs politinių pabėgėlių atsiradimas Turkijoje. Paskutinėmis dienomis Lavričevas daug kartų tarėsi su rumunų ir bulgarų pasiuntiniais Turkijoje.

Reikalaukite registracijos blankų

LTB' Müncheno Apygardos Komiteto pirmininkas Dr. A. Kalvaitis išsiuntinėjo apylinkių komitetams raštą, kuriuo praneša tekus patirti, kad kiekvienas, norįs išvykti į JAV, turi tuojau kreiptis į konsulatą ir paprašyti atsiųsti registracijos blankų.

Vyrai ir žmonos, o taip pat vaikai per 16 m. amžiaus turi pasirūpinti atskirus blankus.

Atsakymui įdėti adresuotą voką, ant jo priliptį 20 Dpl. pašto ženklą.

Dr. A. Kalvaitis ta proga pateikė parankumo daliai ir konsulatams rašto projektą angliskai, kuris skamba šiaip:

American Consulate (General)

Re: Registration of Immigration to the U.S.A.

Sirs,
Will you please be kind enough and send me (1, 2 ar 3, kiek reikia) application forms for immigration to the U. S. A.

Enclosed please find a stamped envelope.

Very truly yours

(parašas)

Svarstys Vakarų Europos saugumą

Londonas (Dena/Reuteris). Penkių valstybių pakto nuolatinės komisijos generalinis sekretorius patvirtino, kad rugsėjo 27 d. Briuselio pakto valstybių atsakingi už tų kraštų saugumą ministrai susirinks Paryžiuje pasitarti.

Pasitū sudaryti JT gvardiją

Paryžius (Dena/Atf). JT generalinis sekretorius Trygvė Lie nutarė JT pilnatinės posėdžiuiose pasiūlyti sudaryti Jungtinių Tautų gvardiją.

Tas projektas siunčiamas atgal tautiniam susirinkimui, kuris neseniai buvo pasisakęs už rinkimų atidėjimą.

Tautinio susirinkimo vidaus politikos klausimų komisija 23 balsais prieš 1 balsą, 2 susilaikius, pasisakė prieš respublikos tarybos sprendimą, kuriuo buvo atmetas savivaldybių rinkimų atidėjimas.

Ta pati komisija 23 balsais prieš 15 balsų priėmė įstatymo projektą, kuriuo panaikinama policijos teisė streikuoti.

Prancūzijos krašto apsaugos ministeris P. Ramadier atvyko trumpo vizito į Baden-Badeną.

Kruvinai susidūrimai Prancūzijoje

Paryžius (Dena/Reuteris). Grenoblyje, kur de Gaulle, baigdamas savo propagandinę kelionę po pietinę Prancūziją, pasakė kalbą, kilo muštynės tarp de Gaulle šalininkų ir jo priešininkų. Muštynių metu vienas asmuo buvo užmuštas ir 18 sužeista. Nuo pat ankstyvo ryto mieste jautėsi politinis susijaudinimas, komunistams pareikšus, kad buvo užpuiltas jų biuras, RPF nariai atsakė, kad buvo padėgi trys jų dūžiai. Sužeistieji yra de Gaulle šalininkai.

Atvykęs į miestą de Gaulle buvo lydimas stiprios policijos ir savo šalininkų apsaugos. Uždėjęs prie karo aukų paminklo vainiką, generolas pasakė kalbą.

Komunistų suorganizuota priešdemonstracija ekscesų nesukėlė.

Prancūzijos kasyklų darbininkas daugiausia grįžo į darbą. Tuo tarpu iš Haut Rhino ateina žinios, kad bendrosios profesinės sąjungos ir krikščioniškosios profesinės sąjungos nutarė antradienį padaryti 24 val. streiką, reikalaujanti pakelti atlyginimus.

TRUMPOS ŽINIOS

BELGIJA

* Belgijos ministeris pirmininkas H. Spaakas pareiškė, kad Belgijoje jau pastebima ūkio krizės žymiai. Tos negerovės priežastis yra ta, kad Belgija geriau verčiasi, negu jos kaimynai. Pastarieji, pastebėjo Spaakas, neturi pakankamai pinigų Belgijos prekėms pirkti ir neturi pakankamai savų prekių Belgijai pasiūlyti. (D/R).

D. BRITANIJA

* 84 britų parlamento atstovai, jų skaičiuje liberalai, konservatoriai ir darbiečiai, žemesiems rūmams pasiūlė rezoliuciją, kuria reikalaujama, kad JT pilnaties britų vyriausybė pasiūlytų toliau egzistuoti JT vaikų pagalbos fondui ir jį padidinti. (D/R).

* Britų medicinos žurnale „British Medical Journal“ paskelbtas naujas skausmą malšinantis vaistas, pavadinamas „CB 11“. Bandymo metu visais atvejais, jis visai sustabdė skausmą. Du Edinburgo gydytojai informuoja, kad naujasis vaistas tik dviem atvejais nesuteikė pacientams palengvėjimo. (D/R).

* Iš sekmadienio į pirmadienio naktį Wunstorfio aerodrome tik pakilęs tuoj nutrito britų keturmotoris „Yorko“ tipo lėktuvas ir sudėgė. Keturių asmenų įgula žuvo. (D).

IS VISUR

* Indonezijos respublikos parlamentinio darbo komisija 25 balsais prieš 1 priėmė įstatymą, kuriuo valstybės prezidentui Soekarnui suteikiama nepaprasti įgaliojimai kovojant su komunistų sukilimais. (D/R).

J. A. VALSTYBES

* Amerikos sionistų taryba stengėsi tarpininkauti pas užsienio reikalų ministrą Marshallį pasitvirtinti žydų prekybininko iš Bagdado Adeso reikalą. Pastarasis dėl sionistinės savo veiklos Irako teismo buvo nuteistas mirtimi ir 5 mil. Irako dinarų bauda. Jis esąs atlikusį britų karą medžiagą persiuntęs žydams į Palestiną. (DR).

* Amerikos naftos pramonės darbininkai, kurie beveik jau 3 savaitės streikuoja, streiko sąryšas išplėtė jūroje ir ore. Buv. parašūlininkai yra paruošę, kad galėtų

išsukti nuosaliuose naftos rafinerijose ir ten sudarytų streiko grandines. Per 100 įvairių laivų su plakatais ir garstinuvas plaukioja prie pajūryje esančių rafinerijų, kad joms nieko nepristatytų. (D/R).

* JAV eksportas šių metų antrame ketvirtyje yra 200 mil. dolerių sumažėjęs. Importas liko to paties dydžio. Prieš 2,5 milijardų dolerių importą stovi 4,3 milijardų dolerių eksportas. Tuo būdu eksportas buvo didesnis už importą 1,8 milijardais dolerių. (D/R).

KANADA

* Kanados vyriausybės informatorius pranešė, kad 42 estai, kurie perplaukė Atlantą dviejų stiebų būriniais laivais ir kurie sakėsi ištrūkę iš rusų agentų, gaus leidimą apsigyventi Kanadoje. (D/R).

KINIJĄ

* Kinijos užsienio reikalų ministeris, prieš išvykdamas į JT pilnaties posėdžius Paryžiuje, pareiškė, kad pilnaties posėdžiuose jis pasiūlys priemones, kurios neleis didžiųjų valstybių veto teisę naudoti piktiui. (D/R).

VOKIETIJA

* Amerikiečių karinė valdžia Vokietijoje pranešė, kad nuteistiems Buchenvaldo KZ byloje sumažintos bausmės. Nuteistiems mirtimi bausmė sumažinama kalėjimu iki gyvos galvos, panašiai sumažinamos bausmės ir nuteistiems (vairiam laikui kalėjimu). (D).

* Vokietijų policija britų zonoje tarp Harzburgo ir Walkenriedo bus sustiprinta. Tame sektoriuje sovietų kareiviai paskutiniu laiku atkartotinai perėmė sieną ir britų pusėje buvo šaudoma pavieniais šūviais. (D).

* Frankfurto generaliniam Amerikos konsuliui pranešus apie emigracijos galimybes vokiečiams, konsulas taip buvo apgultas norinčių išvykti, kad tekė šauktis policijos. (D).

* Rugpjūčio mėnesį Hersfeldo stovykloje, Hessene, patikrinus 1640 iš sovietų nelaisvės grįžusių belaisvių sveikatą, rentgeno nuotraukos parodė 10,7% įtariamų tuberkuliozė. (D).

K. Singertis / 2. D. karo šnipai ir išdavikai

Tariamieji pabėgėliai

Aplamai Tylerių Kentui sekėsi. Britai su juo elgėsi daug žvelniau, nekaip su kitais. Dėl karo Londone atsirado tautų mišinys. Buvo galima matyti visų sąjunginių kraštų uniformas — kanadiečių, meksikiečių, brazilų ir norvegų — o taip pat daugelio tautų galestingųjų seserų apsiuvis apvedžiojant apdara. Kasdien plūdo pabėgėliai. Daug buvo patriotų iš žemyno, drąsiai pasprukusių mažais žvejų laivais. Juos labai nuodugniai kvozdavo, o jų pareiškimus tikrindavo įvairios egziliškos vyriausybės, kuriuos dar patvirtindavo pagrindinio veikėjo. Atsitiktinai nieko neliesdavo į kraštą.

Vis dėlto pasitaikydavo tariamųjų patriotų ir pabėgėlių, kurie išvengdavo tardymų ir budrios Scotland Yardo akies. Nacional-socialistai tuojau pastebėjo, kad pabėgėlių titulu galima vesti šaunų žaidimą. Canario naujausieji agentai dangstėsi pabėgėlių kauke. Europos pabėgėliams Anglija parodė geros valios ir pasitikėjimo. Europos pagrindinio veikėjo pabėgė buvo traktuojami kaip broliai ir naudojami britų vaikingumui.

Admirolas Canaris nusprendė išnaudoti tą gerą valią. Į Londoną turėjo išmugeliuoti tuzinus šnipų. „Pabėgimus“ planavo iš pagrindų. Klasos buvo ruošiamos, viską rūpestingai išsivystius ir išmintingai suplanavus.

Stai dvidešimt septynerių metų amžiaus belgo „Zozelo Zano Vanhovens“ atsitikimas. Jis visada buvo buvęs tvirtas patriotas, kartu su kitais savo tautiečiais nemėgęs vokiečių. Cosmopoliteno viešbutyje, Briuselyje, tarnavo padavėju, kur valgydavo pasipūtę vokiečių karininkai. Savo priešiskumą Vanhovenas slėpė nuo savo klientų. Šiaipjau buvo pavyzdingas padavėjas. Dėl kažin kokių priežasčių jis patiko vienam karininkui. Vieną dieną jo patronas, dailus vokiečių leitenantas, pavarė Eilenburgas, jam pasakė būda, kaip gauti truputį mėsos šeimai. „Nueik pas stovyklos butininką, paklausk Henriko ir pasakyk jam mano pavardę. Jis duos tau mėsos ir cigarečių“.

Okupuota Belgija badavo. Vokiečiai buvo išplėję viską ką rado. Kraštas buvo kaip išliuotas. Vanhovenas jautė dėkingumą leitenantui. Jo seni tėvai nebuvo valgę mėsos daugelį mėnesių. Jis pasielgė, kaip leitenanto nurodytas. Stovykloje jam davė keletą skardinų mėsos ir apie tuziną pokelių cigarečių.

Kita dieną padavėjas prisitartino prie vokiečių ir nuolankiai padėjo. Eilenburgas juokdamasis paklausė, ar Vanhovenas norėtų dažniau tokių dovanų. Tų produktų jis gautų ir daugiau, jei sutiktų juos parduoti juodojoje rinkoje ir pajamomis pasidalyti pusiau su Eilenburgu.

Leitenantas tarėsi esąs dosnus. Vanhovenui suteikdamas tokią didelę dalį. „Mes, vokiečiai, visada esame taurūs“, patikino jis savo padavėją. Vanhovenas pasidarė juodosios rinkos verslininkas. Leitenantas spyrė parduoti vis daugiau ir daugiau.

Prekyba juodojoje rinkoje vyko keletą mėnesių. Eilenburgas uždėjo apie penkis dešimt tūkstančių frankų. Jis nuvyko į Paryžių ir nupirko nutrijų kailinius ir keletą paskutines mados sknelių savo merginai Vokietijoje. Bet tai darydamas Eilenburgas užsitraukė vokiečių žvalgybos įtarimą. Canario agentai stebėjosi ir galvojo, iš kur leitenantas gavo pinigų. Jie ėmė tardyti ir buvo linkę manyti, kad leitenantas buvo išvėles į žvalgybą.

Eilenburgą kvotė jo viršininkas, du žvalgybos agentai ir vienas gestapininkas, komisijos pirmininkas. Jie staciai klausė: „Kam dirbi? Ar britams ar prancūzų makininkams?“

Netikėtai pagautas Eilenburgas drebo kaip lapelis. Jį galėjo sušaudyti. Tardomas jis sugniužo ir, iškilmingai protestuodamas, niekada neapgavęs savo tėterlando, vis dėlto prisipažino, pinigų įsigijęs iš verslo juodojoje rinkoje. Situ kreviu keliu nuėjęs dėl nepasisekusios meilės. Viena šokėja münchenietė, kurią jis nepaprastai mylėjo, reikalavo didelių išlaidų.

Dėl šnipinėjimo nebesikabino prie Eilenburgo. Bet atgailai paskyrė jį į rytų frontą. O Zozelas Vanhovenas nežinojo nieko apie tai, kol vieną rytą areštavo. Trys vyrai atėjo į jo viešbutį. Juodu padavėjo fraku apsvilkusį, jį nuvarė į gestapo vyriausiąją būstinę.

Jam pasakė, kad žino viską apie jo „juodus darbus“. Kvotė toks Hansas Junglavas, kuris griežtai pareiškė belgiui: „Galime tave už tai sušaudyti. Tu vogei kariuomenės turtą“.

Vanhovenas maldavo dovanoti jam gyvybę, nes jis ir nesuvokęs kaip reikiant, ką jis daręs. „Aš esu vargšas žmogelis“, aiškino jis naciams. „Ir dariau, ką man liepė vokiečių karininkas“. Prašė palikti jį gyva, jis pasistengsias visais įmanomais būdais atlyginti padarytąją žalą.

Stai šios aplinkybės ir pastūmėjo Zozelą Vanhoveną pasidaryti vokiečių šnipu. Negyvas, išblykęs, nežymus padavėjas vokiečiams būtų buvęs visai nenaudingas. Kita vertus, vokiečiams reikėjo agentų pavojingose vietose. Todėl naciai sudarė planą. Praslinkus kelioms dienoms po arešto, laikraščiuose pasirodė žinutė, Cosmopoliteno viešbutio padavėjas už juodąją prekybą ir kariuomenės turto vogimą gaudomas visoje Belgijoje, nes tas vyrukas dingęs prieš pat areštą.

Tuo tarpu Vanhovenas buvo pasodintas į vokiečių automobilį ir nuvežtas į Paryžių. Čia jis pasistengė sueiti į salytį su pagrindiniu. Parodė Belgijos laikraščius iš karpas ir paaiškino, jog pabėgo, gelbėdamas gyvybę. Prancūzijos pagrindinis priėmė jį kaip pabėgėlį nuo nacių. Paėmė jį globoti ir gabenoti prie prieglobsčio į prieglobstį. Pagaliau išmugeliavo jį per Pirenėjus, atidavė jį automobilių padangų kontrabandininkams. Pergabentas per sieną Vanhovenas šūvio tiesumu atsidūrė Vokietijos ambasadoje Madride. (B. d.).

Savaitinė politikos apžvalga

Dar vienas kantrybės bandymas

„Pašaliečiams įeiti draudžiama“

Mūsų skaitytojai jau žino jauno amerikiečio — Garrio Daviso — nuotyki, kuris atsisakė JAV pilietybės, ir pasiskelbė pasaulio piliečiu Nr. 1. Prancūzai, nors ir labai mėgsta turistus, tačiau tokį paukštį pas save laikyti pabūgo (juk jam pabaigus pinigų, nežinia, kur ištrėmti) ir vizos neprailgino. Davisas, nebeturėdamas kur važiuoti, nuėjo į JT organizacijai pavestus de Chaillot rūmus, aiškindamasis spaudos atstovams, kad tuo žygiu noris atkreipti „pašaulio dėmesį į pasaulinį vyriausybės reikalingumą“, lyg šimtai tūkstančių tremtinių, jau keli metai tupinčių IRO stovyklose, to nebūtų dar įrodę. De Chaillot rūmų sargai turėjo daugiau realybės pajautimo. Jis Davisą neleidė, pirštų rodydamas į užrašą: „Pašaliečiams įeiti draudžiama“. Iš tikrųjų — viskas, kas tik bent kiek išėina iš dabarties ribų, Jungtinių Tautų organizacijoje laikoma pašaliniu dalyku.

Kantrybės koncepcija

Jei bandysime kvalifikuoti vakar prasi-dėjusio JT visuotinio susirinkimo daugumos politiką, tai greitai prieisime išvadą, kad ji bent iki šiol turėjo vieną svarbiausią žymę — kantrybę. Marshallis paskutinėje spaudos konferencijoje rekomendavo kantrybę, o apie paskutinįją Beviną kalbą žem. rūmuose „Manchester Guardian“ rašė:

„Užuot atsiėmus visas jėgas ir simpatijas, užuot pritarus visiems Europos vienybės siekiantiems sąjūdziams, Bevinas siūlė neribotą kantrybę ir delsimą. Ta lėta, vos paveldama kojų, politika krizės dienomis nėra labai gera... Jei prieš komunistinę negerovę reikia pastatyti kokią kitą koncepciją, tai ji turi turėti daugiau ryžto, daugiau energijos ir daugiau magnetizmo“.

Tos vakarietiškos kantrybės koncepcijos šalininkai aiškina, kad ji yra gera, nes Vakarų pusė einą stiprėjimo keliu, jos ūkis atkūta, o Rytų pusė iš vienos krizės einą į kitą, ką vaizdžiai įrodo Titas ir įvairūs valymai. Žinoma, tos koncepcijos šalininkams galima būtų atsikirsti, nurodant, kad nuolatiniai valymai kaip tik ir yra sovietų stiprybės šaltinis. Labai dažnai atsikartojanti valymo bangą neleidžia susikristalizuoti režimui priešingiems branduoliams, nuolatinė baimė paralyžuoja bet kokią veikimą dar užuomazgoje. Kantrybės koncepcijos šalininkai į tai galėtų atsakyti, kad nepaisant sovietuose vykstančio proceso priežasčių ir galutinio rezultato, ta politika vis dėl to davė progos Vakarų Europai kiek atsikvėpti ir persitvarkyti. Kad ir kaip būtų, likimas JT varomai kantrybės politikai stato vis sunkesnius bandymus.

Šūviai į Bernadotę.

JT visuotinio susirinkimo išvakarėse tos organizacijos vėliava, plėvėsuoanti ant Chaillot rūmų, gedulo ženklau turėjo būti nuleista iki pusės stiebo. Grafas Folk Ber-

nadotė, tos organizacijos paskirtas Palestinos tarpininkas, jos kantrybės politikos vykdytojas, žuvo nuo Abraomo Sterno gaulio šūvių. Likimas norėjo, kad ji nušautų tos tautos nariai, kuriai jis padarė daug gero. Savo denybomis su aukštais gestapo pareigūnais karo metu Bernadotė išgelbėjo nuo KZ krosnies daug tūkstančių Vengrijos ir kitų kraštų žydų.

Vargu kas nors kitas galėjo būti geresniu vakariečio tipo, savyje jungiančio ir tradicijas ir veržimasi į naujoviškumą, pavyzdžiui, kaip grafas Bernadotė. Svedijos karaliaus sūnėnas, tačiau neįrėjęs jokių teisių į sostą, nes nuo jų atsisakė jau jo tėvas, vesdamas ne kokią kunigaikštystę, bet paprastą žurnalistą. Europiečiai, praktikuojas skautas ir vargšų globėjas, tačiau jo puošniose vestuvėse su Amerikos milijonieriaus dukra New Yorke dalyvavo 5.000 žmonių. Didelio takto ir, svarbiausia, kantrybės žmogui atiteko dalia tarpininkauti tarp karingai nusiteikusių žydų ir arabų. Konfliktą aštrino tas faktas, kad užpakalyje besipešančių šalių stovi JAV ir D. Britanija su nesiderinančiais interesais. Tarpininkauti tačiau lengviau tas paprastas faktas; kad nė viena pusė negali vesti modernaus karo, jos abi yra per silpnos. Bernadotė turėjo kantrybės koncepciją išbandyti Sventojoje Zemėje. Negalima neigti, kad ta jam būtų nesisekė. Jo politika buvo visomis priemonėmis neprileisti prie karo veiksmų — ilgainiui kantrybė turėtų padėti rasti kokią išeiitį. Toji nepakankama padėtis turėjo greitai nusibosti abiem pusėms ir priversti padaryti tokias nuolaidas, kurios pradžioje atrodė nepriimtinos. D. Britanija ir JAV palaikė jo pastangas, tikėdamos, jog ilgainiui auferins ir savo interesus. Tiek vienai, tiek ir kitai buvo svarbu, kad konfliktu nepasinaudotų trečioji galybė — Sovietų Sąjunga. Kad jai prie širdies nebuvo Bernadotės kantrybės politika, aiškiai pasako jos atstovo Saugumo Taryboje žodžiai: „Bernadotės mirtis tik įrodo, kad su Palestinos problemos sprendimu delsti negalima“. Bernadotės žudikų interesai atitiko sovietų interesus. Vienas vakarietiško žuvo, Jungtinių Tautų visuotinis susirinkimas turės bandyti gydyti Palestinos ligonį su labai pakilusia temperatūra. Ir sujaudinti gydytojai negali ramiai dirbti.

Viduržemio jūros problemos

Visuotinis susirinkimas turės ne tik Palestiną gydyti, bet ir aptarti visas Viduržemio jūros problemas. Vos keletą dienų užtrukusi vadinamoji užsienio reikalų ministerių konferencija, patiems ministeriams nedalyvaufant, nutarė Italijos kolonijū likimą pavesti JT. Višinskis, kuris prieš Italijos rinkimus reikalavo kolonijas grąžinti Italijai, staiga savo nuomonę pakeitė ir pasiūlė jas pavesti tiesioginiam JT valdymui, atseit, kad ir jie turėtų ten žodį. Prieš trejus metus ta pat siūlė Byrnesas, Molotovas tada sarkastiškai pastebėjo, kad ir dvejų auklių vaikas be galvos, o kas bus kai tų auklių bus ne dvi, bet, sakykim, 11 Saugumo Tary-

Berlyno grėsmė

Salia nemalonių Korėjos, atominės energijos kontrolės ir veto teisės problemų visuotinio susirinkimo kantrybė gali bandyti ir Berlynas. „New York Herald Tribune“ tokį atvejį įsivaizduoja taip: JT tautos turėtų pasmerkti sovietų elgesį. Sovietai turėtų tą pasmerkimą akceptuoti ir nusileisti, arba kovoti su visu pasauliu. Laikraštis mano, kad sovietai kovą su visu pasauliu būtų nepakeliui. Patys sovietai, atrodo, įsitikino, kad JT organizacija jiems jau daugiau kenks, negu padės. Tai rodo ir, žinia, kad sovietų delegacijai vadovaus ne Molotovas, bet rangu žemesnis Višinskis. Tai rodo „Pravdos“ puolimai prieš Trygve Lie, girdi, jis šalis kas, tai rodo ir „Tägliche Rundschau“ aiškinimas, kad Berlynas nepriklauso JT kompetencijai, bet išimtinai tik užsienio reikalų ministerių tarybai. Tėnka laukti smarkių sovietų puolimų, kurie, gal būt, bus panaudoti būsimą boikotą patiesinti. Žodžiu, lauksime naujo kantrybės bandymo. Jis nulems, ar JT toliau liks tokios, kaip dabar, ar jau virs į priešsovietinę sąjungą. VM

Rinkiminius įkarstis auga

Washingtonas (Dena/Oans). Prezidentas Trumanas, kaip demokratų partijos kandidatas į prezidentus, pradėjo 16 dienų rinkimines propagandas kelionę. Per tą laiką jis aplankys mažiausia 16 steitų. Vieną dieną prezidentas pasakys iki 15 kalbų.

Respublikininkų kandidatas į prezidentus Deweys irgi išvyko į panašią rinkimų propagandos kelionę.

Dextere 75.000 klausytojų pasakė kalbą, kurioje smarkiai puolė respublikininkų partiją, kaltindamas ją dėl kairių kėlimo. Be to, Trumanas aštriai kritikavo Wallstreto pramonės ir finansų sluoksnius.

NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKUTINĖS DIENOS

RAŠO KAZYS SKIRPA

9. tęsinys.

Iš šios padėties išsinarplioti nebuvo taip paprasta, kaip kai kam, žiūrėjusiam iš šalies, tafari galėjo atrodyti. Lietuvos pasiuntiniai buvo lyg pasidarę pirmiau įvykių faktų ir padarytų aktų savotiškais belaisviais. Tie faktai ir aktai parėjo ne nuo mūsų diplomatijos užsieniui, bet nuo paties prezidento ir krašte jo paliktos A. Merkio vyriausybės stambių politinių teisiųjų neapsižiūrėjimų bei klaidų, kokių visada gali pasitaikyti, kai atsitinka katastrofa pačiai valstybei.

Stai kodėl mūsų tauta nesulaukė iš Lietuvos pasiuntinių spontaneo protesto pareiškimų prieš Sovietų Rusijos agresiją ir tuo pačiu lietuviškos ambicijos išryškavimo tarptautinėje plotmėje kovai dėl prarastos nepriklausomybės atstatymo. Tai buvo padaryta kiek vėliau, kada tokiam svarbiam aktui įvykdyti buvo susilaukta kitos tinkamos progos, nebegalint atitaisyti tos, kuri buvo paskutiniosios mūsų vyriausybės praleista.

Žygis padėčiai išsiaiškinti

Ko Sovietų Rusija siekė, buvo aišku jau nuo to momento, kada rusų raudonoji armija, net nebelaukdama Maskvos ultimatumo termino, įsibrovė į mūsų kraštą. Buvo likę tik dar neaišku, kodėl Sovietų Rusija, faktiškai jau nužudžiusi Lietuvos nepriklausomybę, dabar žaidė su ja kurį laiką, kaip kokią katę su pele, o ne tuojau pat pribagė jos nužudymą formaliai. Toks pribagimas galėjo turėti tarptautinės teisės atžvilgiu tam tikrą reikšmę... Todėl buvo labai svarbu išsiaiškinti, kas gi slėpėsi už šios bolševikinės gudrybės. To kitai išsiaiškinti nebuvo galima, kaip nuvykus į Kauną, nors tai ir buvo rizikinga. Buvo taip pat svarbu patirti, ką galvoja atsakingi mūsų visuomenės veikėjai, kurie tuo metu dar nebuvo okupuoto išgaudyti. Vien atsitiktinėmis žiniomis, kurios pasiekdavo mūsų diplomatinių postų Berlyne, iš atbėgėlių pasiklausti nebuvo galima. Tos žinios dažnai būdavo neprecizingos, neretai viena kitai prieštaraujo ir, be to, kar-

tais būdavo aptemdytos personaliniais atbėgusio asmens motyvais. Prof. Krėvės-Mickevičiaus siųstomis telegramomis dipl. postovų orientacijai pastikėti irgi nebuvo galima, viena, kad jos politiškai dažnai buvo bereikšmės, o svarbiausia buvo jautiama, jog kai kurios jų, greičiausia, buvo okupuoto pakidtuotos, kad suklaidinus Lietuvos diplomatinis postovius užsieniui apie tikrąją padėtį krašte, ypač kiek tai liečia sovietų tolimesnius ir tikruosius siekimus.

Ilgai svyruoti nebuvo kada. Birželio 24. d. gavau iš prof. Krėvės-Mickevičiaus šifruotą telegramą atvykti tarnybos reikalais į Užsienio reikalų m-jos centrą. Pasijutau pastatytas į keblią padėtį. Savaine kilo klausimas, ar už tos telegramos, kad ir pasirašytos prof. Krėvės-Mickevičiaus, kuriuo nepasitikėti neturėjau pagrindo, nesislepia, iš tikrųjų, pikta sovietiškojo okupuoto kilpa pirmiausia užsmaugti Lietuvos diplomatinį postovį Berlyne. Tas postovis galėjo okupuantai ypač kristi į akį, kaip stovėjęs prie Maskvos Berlyno ašies naciškojo galo. Tad buvo dėl ko rimtai apsigalvoti. Atsisakymas paklausti būtų buvęs tolygus ryšių su Kaunu nutraukimui, be jokio didesnio išorinio efekto, kaip protesto prieš įvykusių sovietų agresiją, kuria jie likvidavo Lietuvos valstybinę nepriklausomybę. Dar blogiau, toks atsisakymas, kad ir įtvynotas į tikriausius motyvus, gal būtų automatiškai išprovokavęs okupuotą griebtis atitinkamų priemonių ir prieš visus kitus Lietuvos diplomatinis postovius, kad juos iš anksto užslopintų, kol jie dar nesuspėjo pakelti Lietuvos vardu protesto balso užsieniui. Kad to nelyktų, teko man pasidaryti „naiviu“ ir kvietimo paklausti. Koks tai buvo „naivumas“, skaitas šias elutes supras iš to, kad vykdamas į Kauną buvau, dėl visa ko, pasirengęs planą, kaip grįžti atgal, jei užsibuvimą ten prisiėmų sutrumpinti, o taip pat išdėjau porą pistoletų į kišenę, irgi dėl visa ko, jei kartais kas nors man panorėtų pastoti kelią grįžti atgal į savo postovį. Palieku aiškinti juristams, ar šitoks mano „Liaudies Vyriausybės“ užsienio reikalų m-rio kvietimo priėmimas reikštė tos vyriausybės pripažinimą, ar ne. Aš tą savo kėlionę, pavadinau šios skilties antrašte — Žygis padėčiai išsiaiškinti.

Prieš aiškinant, ką tai reiškia, prisiminėme nors trumpai, kokia tuo metu buvo bendra politinė situacija. Ne tik Lietuva, bet ir visos trys Pabaltijo valstybės jau buvo raudonosios armijos okupuotos. Reicho vyriausybės slugsniai buvo už tai labai inirę ant Maskvos. Ypač dėl Lietuvos pagrobimo. Mat, Maskva tuo ne tik palietė svarbius vokiečių interesus mūsų krašte, bet ir pažeidė 3. Reicho prestižą. Ambicingasis von Ribbentropas, kad ir buvo Lietuva prieš metus perleides sovietų įtakos sferai, bet tarė, kad tai tik laikinai ir jokių būdu ne visiškam mūsų krašto

TEN GERA, KUR MŪSU NĖRA

Ką rašo tremtiniai savo laiškuose iš Kanados

Sunki tremtinio dalis, ir ji nepalengvės, kol savo pėdos nepastatysime gimtosios žemės laukuose. Su savotišku pavydu išlydėjome pirmuosius vyrus ir merginas į svetimas šalis, džiaugėmės kartu su jais, kad pavyko geriau įsikurti negu mums čia pasilikusiems, o šiandien, vos metams praslinkus, jau skaitome nusivilymo laiškus. Nesiskundžiama tuo, kad reikia dirbti, bet tik tuo, kad be darbo daugiau nieko ir nematoma. Suprantama, atsiskyrus iš bendruomenės, kurioje pasireiškė toks gyvas kultūrinis judrumas, naujose sąlygose viso to pasigendama, ir ne vienas, tur būt, savo sotų kėsnį šiandien išsitiesti į pirmąją DP gyvenimą Vokietijos griuvėsiuose. Stai vienas iš Kanados rašo:

„Gyvendamas miškuose svajoju patekti į miestą ir susikurti žmoniškesnį gyvenimą. Galvoju, kad mieste galėsiu kelti naują verslą, tačiau labai apsigalvoju. Kuklios santuokos, uždirbtos miške, greitai sutirpo apsigalvėjimui. Darbą susiradau tekstilės fabrike, tačiau atlyginimas toks, kad sutuopyti beveik neįmanoma. Sokau į darbą kitą, pirmą pasitaikiusį, kur atlyginimas žymiai geresnis, bet už tai reikalauja daugiau jėgų. Dabartiniam darbe nieko daugiau nelieka, kaip tik grįžti iš fabriko išsitiesti poilsui. Kodėl ten dirbu, kodėl nemetu? Dažnai galvoju apie kito darbo suradimą, bet kol kas nesiseka. Buvo užėjęs poras mesti miestą ir traukti į krašto gilumą, kur nors į tabakų ūkį nuimti derlių. Susiradau ir kompanijonų, bet jie išvažiavo, o aš pasilikau. Žadėjo man telegrafuoti, jei ten bus neblogo. Nesulaukiau — reiškia, ir ten ne pyragai.“

Paklausykime kito „miškininko“ laiško. „Sąžiningai atpyliau“ 10 mėn. darbo sutartį ir tapau laisvas laisvoje šalyje. Ir pasakiau sau vienas: jei dar turėsiu nors centą kišenėje — daugiau kojos į mišką nekelsiu. Ne dėl to, kad tingėčiau dirbti, o tik todėl, kad kapitalistinėje sistemoje doleris žmogų gali į kapus nuvartyti. Darbas akordinis, ir jei daugiau nori uždirbti — turi ir pasipiešti. Nedirbi — nemoka. Buvo ir tokių, kurie dirbo nuo tamsos iki tamsos, net ir šventadieniais iš rankų pūkiu nepaleisdami. Ir kas iš to: silpnės valios žmonės ir nepajuto, kaip sunkiai uždirbti doleriai vienas po kito lengvai išslydo. Pagaliau, visa čia tik doleriu paremta: kas žingsnis, tai pinigai. Ir visada kaip taisyklė: lengviau išleisti, negu uždirbti.“

„Miške būdamas tuoj pastebėjau, kad nuo darbo bagotos nebūsi, tik kuprotas“, rašo toliau laiške. „Baigę darbą, keliese sutarėme biznį transporto srityje. Nusipirkome sunkvežimį, bet iš to išėjo didelis muilo burbulas, kuris, mūsų nenaudai, garsiai sprogo. Tada spioviau į viską ir pasileidau į kelionę, ir štai dabar dirbu prie didžiulio aerodromo statybos.“

Galtingoji sesuo, kuri Kanadoje jau šeši mėnesiai dirba vienoje figoninėje, taip pat nesidžiaugia savo gyvenimu. „Ne aš

viena skundžiuosi svetima aplinka, skundžiasi kiekvienas čia atvykęs. Niekas čia nesidomi ir nesirūpina savo artimu, o mūsų darbdavys net stengiasi iš mūsų išspausti paskutines jėgas. Anksti darbuotojė dirbome septynios, o dabar pasilikome tik keturios, dažnai net trys. Mat, čia visos darbininkės tiktu daugiau į Hollywoodą, negu į virtuvę: tokios lėlytės ir bijo darbo, tuo tarpu kai mes rimtai dirbame. Todėl kai pamatė, kad galime darbą atlikti vienos, iš šešių paliko tik mus tris tremtines. Tą nusiūkstome dabar tiek, kad vakarais krintame į lovą kaip užmuštos. Mūsų svajonė dabar būtų bent kelioms savaitėms atvažiuoti atostogų į jūsų stovyklą... Aš žinau, kad man nederėtų skųstis, palyginus jūsų gyvenimą su manoju. Bet aš jau dėl to ir labiausiai sielojuosi, kad negaliu nieko padėti jums, kai tūkstančiai čia visko pertekusių žmonių nenori nieko girdėti apie žmonių vargus Europoje.“

Kątyklose prakaituojąs lietuvius, palikęs Vokietijoje šeimą, rašo: „Beveik kiekvieną dieną pervargęs arba pavargęs. Norisi pail-

sėti, išsiblaškyti, bet ir tai nesiseka: visa laika prieš akis šeima, maži vaikučiai. Kiek tai daug rūpestio suteikia, niekad nepagalvoju vykdamas į Kanadą. Turiu jau daug žilų plaukų. Duok, Dieve, kad tu išvažiutum kartu su šeima, kad nereikėtų skirtis. Gyvenimas Kanadoje diena iš dienos sunkėja. Maisto produktų kainos kyla milžiniškais šuoliais. Daugelis produktų, kaip taukai, kiaušiniai ir kt., pabrango dvigubai, negu aš radau atvažiuojęs. Galima jau sakyti, kad ir čia gyvenimas — ne pyragai. Kol turi jėgų, tai gali šiaip taip verstis, bet susirgus ar ištiktas nelaimės — pražūsi. Socialinis draudimas čia žymiai menkesnis, negu buvo Lietuvoje.“

Taigi, prosvaitė išvykusiųjų laiškuose labai maža, pagaliau, jų sunku ir tikėtis. Tačiau, kva vertus, ne pramogauti juk išvykstama, o sunkiu praktiku pelytis sau pragyvenimą. Ir jis bus sunkus ir varginas, kol nesugrįšime į savo kraštą, o iki to laiko mes privalome viską pakelti ir išskentėti. J. Zlv.

Tiesia moralinius Europos V. Rytu Federacijos pagrindus

S. m. rugpjūčio 30 d. Munchene įvyko „Europos Viduriniųjų Rytų Federacinio Klubo Vokietijoje“ steigiamasis posėdis. Panašūs klubai jau nuo seniau vysto savo veiklą Washington, Londone, Paryžiuje, Ryme, Briuselyje ir Beirute.

Klubo steigėjai konsulas Kalvaitis (lietuvius), konsulas Grabinskis (lenkas) ir Dr. Pekelskis (čekoslovakas).

Steigėjų pakviesti posėdyje dalyvavo šių tautų atstovai: estų, latvių, lietuvių, gudų, lenkų, ukrainiečių, čekų, slovakių, vengrų, ir jugoslavų (serbų, kroatų ir slovėnų). Atidarymo žodį tarė p. Grabinskis ir p. Kalvaitis, prabėždamai tremtinių iš už anapus „geležinės uždangos“ politinę reikšmę. Biologiniams emigracijos reikalams ginti sudarytas tarptautinis DP komitetas. Mūsų pastangos nukreiptos susipratimui įgyvendinti tarp tautų, kurios jau priklauso ALONui. Daugelis balsų mus ragina, kartu su Federatyviniais Klubais Londone, Paryžiuje, Briuselyje ir Ryme, pradėti susipratimo akciją artimiausioje Vidurio Europos tautų šeimoje. Vėliau panaši akcija turėtų būti išplėsta Kaukazo, Turkestano ir Kazokų tautose, kurios kenčia nuo to patio priešo.

Po to kaip Viduriniųjų Rytų Europos Instituto Londone atstovas kalbėjo majoras Porinkiewskis.

Toliau redaktorius K. Hrabyskas (lenkas) pasiūlė Federatyvinio Klubo Vokietijoje deklaracijos projektą ir paprašė susirinkusiųjų dėl jo pasisakyti. Visi susirinkusieji gyvai pritarė Klubo steigimo iniciatyvai ir pasiūlytą deklaraciją priėmė visais balsais. Deklaracijoje sakoma, kad susirinkusieji

yra vieningi savo pažūromis dėl Europos Viduriniųjų Rytų valstybių Federacijos įgyvendymo, kuri yra tartum 16 tos dalies Europos kontinento tautų diktuojamas reikalavimas. Delegatai deklaruoja savo bendradarbiavimą ir išreiškia visišką solidarumą su tų pačių tikslų siekiančiais jau veikiančiais Federatyviniais Klubais.

Tos dalies Europos kontinento jėgų susiskaldymas yra žalingas ir pačiai Europai ir paskiroms tautoms. Labiausiai tų tautų laisvei gresia rusiškasis ir vokiškasis imperializmas. Tai buvo įrodyta jau paskutiniame kare, ir tų įrodymų netrūksta iki paskutinio akimirkino. Kaip rezultatas tame regione, prieš ten gyvenančių tautų pageidavimus, vyksta nuolatiniams kurstymams, intrigoms ir nesupratimams, kurie gresia taikai ir pažeidžia tų tautų elementariausius interesus.

Okiškas Europos Vid. Rytų suskaldymas neleidžia išnaudoti ten esamų didžiulių turčių.

Pamokytį liūdną istorinio patyrimo nutarė visomis jėgomis Europos Vid. Rytus padaryti savistoviu faktorium Europos Vid.

Rugpjūčio 17 d. 17.40 val. Rygos radijas pranešė apie Jungtinių Amerikos Valstybių karines bazes. Mums yra žinoma, kad kurie tvirtinimai:

„JAV yra įrengusi naujas karines bazes už tūkstančių kilometrų nuo savo krašto, kad galėtų vesti karą. Laikotarpyje tarp I-o ir II-ojo pasaulinio karo ji turėjo karines bazes tik Havajuose, Samoa salose, Filipi-

Sovietai apie JAV karines bazes

nuose, Kuboje, Guamoje, Midway. Dabar ji turi jau 254 bazes Ramiajame vandenyne ir 228 Atlante. Jungtinės Amer. valstybės šiuo metu užima vieną bazę po kitos. Taip Anglija daug ko neteko ir labai susilpnėjo paskutinio karo metu. Už 50 pasenusių ir mažai žinkamų kreiserių iš šio nualinto krašto buvo atimta keletas svarbių bazių. Tas pats pritaikyta ir Japonijai. JAV užima kiekvieną jai naudingą kraštą, kad karo metu turėtų naudingų priėjimų. Graikija praktiškai yra jau amerikiečių, kaip kad ir Vakarų Europoje ji užima bazę po bazės, pav. Brest, Bordeaux, Toulon, Marsel. Amerikiečiai turi savo aerodromus Danijoje ir stato juos Svedijoje. Lotynų Amerikoje jie neseniai prisijungė Porto Riko. Ju stipriausios bazės tebėra Filipinuose, Aliaskoje ir Aleutuose. Tebevirtinamos bazės Grenlande ir Islandijoje. Sutartimi su Franco Ispanija ir Portugalija, buvo gautos bazės Pirėnuose, Maroke, Balearuose, Mozambike, Zaliajame Rage. Sekančiam karui atstatomos Vokietijos karo potencialas“.

Dabartinis tarptautinis nesaugumas, anot sovietiško radijo, yra kilęs dėl Jungtinių Amerikos Valstybių ekspansijos, nes tame krašte kiekvienas nervas esą įtemptas karo prieš SSSR ruošai. (PI).

Keisti tu anglų papročiai

Siaudiniaus stogais namukai. Salis, kur reikia atrasti nuo svaigalų ir rūkymo. Apie stebuklingąjį platinos siūlelį. „Uodų“ skrai-dymai.

Jau daugelį mėnesių mes gyvename Anglų žemėje ir vis negalime jų pažinti ir suprasti. Jų senosios tradicijos mums tebėra keistos ir dažnai nesuprantamos. Stai kai kas konkrečiau:

Nusipirko lietuvių namuką ir sumokėjo už jį 150 svarų. Namukas aiškiai reikalingas remonto ir mūsų tautietis pradėjo jį remontuoti iš lauko pusės. Tai, žinoma, pastebėjo vietos policija.

— Kuri firma remontuoja? — paklausė policininkas.

— Jokia, aš pats — ramiai atsakė lietuvis.

— Ne, taip negalima! — šaltai pasakė policininkas ir uždraudė remontuoti. — Reikia, girdi išaiškinti, kuri firma šį namuką remontuodavo anksčiau. Tai paaiškino senasis namuko savininkas. Atkviestas iš tos firmos atstovas į vietą. Padarė sąmatą, tiksliai apskaičiavo: remontas kainuosias 250 svarų! ... Kai šį „smulkmeną“ išrūškėjo, buvęs namuko savininkas anglas pa-

sakė: „Jei ne tas remontas, aš namuko nebūčiau pardavęs“.

Tačiau lietuvis lieka visada lietuviu. Jis vis suranda išeitį ir ten, kur, rodos, nieko nebegalima padaryti. Įstatymas draudžia laisvą remontą iš lauko pusės, jo nedraudžia iš vidaus. Jis čiupo įrankius ir pats gražiai išremontavo namuką. Iš lauko pusės nemukas nekaip atrodo. Už tat jo viduje šviesu, malonu, jauku.

Kitas lietuvis maždaug už tą patią kainą taip pat nusipirko namuką. Užsimanė iškraustyti seną anglų nuomininką. Įsplanavo keturius butelius, kuriuos išnuomotų savo tautiečiams, imdamas iš kiekvieno po ketvertą svarų per savaitę. Deja, anglas nuomininkas užprotestavo ir ne nemanoma kraustyti. Jis moka tik svarą. Ir toliau mokės po svarą, jo neiškraustys. Tokie jau čia papročiai. Senasis namuko savininkas ir sako:

— Aš nebūčiau pardavęs šio namuko, jeigu būčiau galėjęs iškraustyti senąjį nuomininką ...

Dėl kietai tradicijų laikymo anglai kai kur atsilieka net nuo civilizacijos. Taip kaimo daug kur rasi namukų siaudiniaus stogais. O stogai čia 50–70 cm storumo! Mat remontuojant senieji šiaudai nenuplėšiami, vis dedamas jų naujas sluoksnis. Ne tik žiurkėn, bet ir peledom veistis čia pulkiausios sąlygos. Kodėl taip yra? Branglumas tėvų palikimas. Kaip tėvai paliko, taip turi ir toliau likti. Seniausioje namo vietoje matoma statybos data. Tai anglų pasididžiavimas, ypač jeigu jis gyvena seniausioje namo vietoje.

Siaip jau anglai malonūs ir šunpatingi žmonės, kiti iš jų net geri. Darbas ir atlyginimas čia taip sutvarkytas, kad negali pasidaryti nei turtingas, nei nubiednėti. Ir geresnį atlyginimą už darbą gaunas darbininkas nedaug daugiau gauna už mažiausią gaunantį: juo daugiau gauni, daugiau atskaito ir atvirksčiai.

Avalynė ir drabužiai pigūs, o rūkalų ir svaigalų kainos labai aukštos. Vietinė ir amerikoniškos cigaretės kaštuoja 4 šilingus. Tokia pat kaina ir pokelio (1 uncijos svorio) tabako. Alaus bokalas atseina nuo vieno iki 2 šilingų. Gi kostiumą ar pusbažę galima nusipirkti visai pigiai ir neblogos rūšies. Viskas čia taip sutvarkyta, kad ne tikai gerti, bet ir rūkyti turi būtinai atprasti, jeigu nori šiek tiek prasigylenti. Aš stipriai rūkau ir todėl labai skaudu, kai per dieną mažiausia du šilingai virsta pelėnais ir dūmais. Verčiau jau gražiau apsigyventum ar įsigytum pigiausią susisiekimo priemonę — dviratį.

Pastarosiomis dienomis grąžino mūsų paketus, kuriuos siuntėme savo artimiesiems į Vokietiją. Paštas nesako kodėl grąžino. Mat tūli iš mūsų siuntė senus drabužius, o drabužiuose — svarus. Anglų svarai gi savo popieriuje turi plonytį platinos siūlelį. Pridėjus prie tam tikro aparato, aiškėja tikras siuntos turinys ... Tiesa, siūsti galima tik normuotus daiktus, kurių pagal korteles gali pirkti tiek, kiek nori. Deja, tų kuponėlių vienas taškas kainuoja šilingą.

Sekame čia nuolatinus „uodų“ žvimbimus. Ypač daug jų buvo pereiną naktį: anglai vykdė didžiulius oro manevers salai apginti. Išgirdome iki šiol dar negirdėtos „muzikos“ balsus. Ypač visus jaudino nakties metu sprausminių splegimas ar sunkių jų staigimas. Tai ne rytų paukštelio balsai ... Simeonas.

PRANESIMAS FARMACININKAMS

Lietuviai tremtiniai farmacininkai prašomi tuojau prisijusti L.T.F. Tarybai (16) Hanau/M, Litauisches Lager, savo dabartinį adresą emigracijos reikalams. L.T.F. Taryba

Ekranu margumynai

Hollywoode kilo sumanymas sukurti filmą, prie kurio įgyvendinimo prisidėtų penki kraštai: Italija, Anglija, Prancūzija, Vengrija ir Vokietija. Kiekvienas kraštas privalo sukurti tam tikrą epizodą ir jį nufilmuoti, o visa tai bus sujungta į vieną filmą. Reikalas eina apie vieną amerikietį žurnalistą, parašiusį knygą apie JAV ir nesuradus leidėjo, kuriam kažkas pataria nuvykti į Europą ir pasižiūrėti, ar ten dar esama juoko. Ką žurnalistas išgyvena pokarinėje Europoje, penki atskiri epizodai ir vaizduoja. Italiskąją partiją suka Robert Rosellini, prancūzišką epizodą režisierius yra Anton Lara, vyr. vaidmenį turint Maurice Chevalier. Angliskąją dalimi rūpinasi Paul Rother, vengriškąją — Keleti, gi vokiškąjį epizodą paruošė Günther Weisenborn. Jame vaizduojama po 1939 m. pirmąjį kartą vėl į Berlyną atvykęs amerikietis žurnalistas, kuris miesto griuvėsiuose ieško senų prisiminimų, rasdamas juose didžiulį vargą. Kiekvienas filmo epizodas teužima tik 500 m. tad veiksmas yra labai sukoncentruotas. Vyriausiąjį filmo vaidmenį turi anglų aktorius Bonar Colleano, žinomas iš Rank-Produktion filmų. Šis filmas yra tikrai įdomus bandymas, tad tenka laukti tik jo įgyvendinimo. (s)

Tarptautinė filmų savaitė įvyko 4–11 d. d. Salzburge. Buvo demonstruojami amerikiečių, prancūzų, norvegų, švedų, italų, vokiečių, bulgarų, anglų, lenkų, čekoslovakų ir austrų filmai. Vokiečiai pasirodė su naujaisiais filmais: „Chemija ir melas“, „Filmas be vardo“ ir „Ponas iš kitos žvaigždės“. (s)

Svedų žvaigždė Zarah Leander savo laiku iškilusi savo neužmirštama filmas, gyvena smukimo laikotarpiu. Šiuo metu ji Romos kino teatreuose prancūzų kalba dainuoja lengvus šlagerius, kartu su akrobatais ir groteskiniais šokėjais užpildydama divertismentų programą. (s)

Greta Garbo, kuri po paskutiniojo savo filmo „Dvideidė moteris“ (1941 m.) atostogavo, dabar vėl pradėjo filmuoti. Walter Wanger filme, kuriame tuo tarpu vardas dar nepažinomas. (s)

Prancūzų režisierius Rene Clair ruošia filmą, kuriame medžiagą ima Fausto legendą. Veikiantieji asmenys yra šių dienų žmonės. Filmas pavadinamas „Faustas 1948“. (s)

„Mylimoji lagūna“ vadinasi naujasis britų filmas, pastatytas pagal H. de Vere Strickpole egzotišką romaną. Daugelis nuotraukų daryta Fidži salose. Filmas yra spalvuotas ir vyriausius vaidmenis jame turi Jean Simmons ir Donald Houston. (s)

okupavimui. Kad vokiečiai Lietuvos tuomet dar nelaikė visiškai nurašyta Maskvos naudai, parodo, pvz., kad ir tas faktas, jog Hitleris nesiskubino pasiimti iš mūsų krašto vokiečių tautinės mažumos ir jos atsiėmimą uždelsė net iki 1941 m. pradžios. O iš Estijos ir Latvijos jis tas mažumas stačiai galvotrukčiai pasinėmė į 3. Reichą tuojau po tų kraštų perleidimo sovietų įtakos sferai 1939 metų rudenį.

Iš kitos vėl pusės, Lietuvos diplomatinis postovis Berlyne turėjo tikrų žinių jog vokiečių karo vadovybė kramtė pirštų galus iš pykčio, kad strateginiu atžvilgiu svarbi Nemuno Dubysos linija atiteko rusams ir dar tokia pigia kaina: be pasipriešinimo šūvio iš lietuvių pusės. Rusams priartėjus prie Lietuvos Vokietijos sienos, visai natūraliai vokiečių kariams kilo baimė, kad rusai ko gero nesugalvotų iškelti savo kojų ir į Rytprūsius, kaip tik tam pasitaikytų pirma proga. Tačiau visų didžiausią galvosūkių vokiečių karo ir politinei vadovybės sudarė raudonosios armijos jėgų koncentravimas Besarabijos pasienyje su nukreiptais durtuvais ir tankais į Rumunijos naftos šaltinius, iš kur 3. Reichas gerokai apsirūpindavo benzinu ir alvyomis, taip nepaprastai svarbiais moderninio karo metu, kada viskas pagrįsta motoro funkcionavimu: transporto priemonėms, tankams bei šarvuotiems ir karo aviacijai.

Visos vokiečių militarinės jėgos, kaip jau buvo suminėta ankstyvesnėje šio rašinio skiltyje, tuo metu tebebuvo užgautos Vakarų fronte, prieš Prancūziją ir Angliją. Rytuose, t. y. Lenkijoje ir Rytprūsiose, vokiečiai teturėjo silpną priedangą. Mūsų pasiuntinybė turėjo žinių iš visal patikimų šaltinių, jog Reicho vyriausybėje buvo didelio susirūpinimo ir kad buvo svarstomi sumanymai, kaip reaguoti į Maskvos Berlyno ašies bolševikinio galo per didelį sauvallavimą ar akieplėšiskumą. Karo vadovybėje tuo pat metu nestigo trimto garsų už tai, kad reikėtų visą vokiečių karo mašinierią tuojau pasukti prieš Sovietų Sąjungą, kad ją atstatytų į savo vietą. Todėl ta vadovybė nusprendė, nebelaukiant karo operacijų galo Vakaruose, dalį jėgų vis dėlto skubiai permesti į Rytus. Kad patikrinčiau minėtą Reicho politinės ir karo vadovybės pulsą, nevengiau taip pat kontaktų ir su kai kuriais asmenimis, dirbusiais NSDAP vadovybėje, nuo kurių anais laikais Vokietijoje daug kas priklausė. Ten turėjau keletą pažįstamų iš seniau, su kuriais laikas nuo laiko mažesniu dėlei papolitikauodavau. Vienam iš tokių savo pažįstamų pastaciau visai precizingą klausimą, ar nesirengia duoti bolševikams į sprandą. Susilaukiau irgi precizingo atsakymo: politiskai tas klausimas išspręstas, bėra strategijos dalykas, kaip ir kada sprendimą įvykdyti; esa, tai gali įvykti greitai, bet gali dar ir užtrukti. Aiškesnio atsakymo nebereikėjo. Jis visai patvirtino tai, ką jau buvau patyręs iš kitų šaltinių: vokiečių atsakingų politinių ir karinių sferų.

Tačiau buvo negana būti informuotam apie tai, kas dedasi vyriausybėje, prie kurios diplomatas akredituotas. Dar svarbiau yra žinoti, ko nori pats ir kaip išnaudoti eventualius įvykius savo krašto reikalams. Nesunku buvo numatyti, jog, kilus rusų vokiečių karui, Lietuva iš vienos okupacijos galėtų patekti į kita. Mums gi, lietuviams, terūpėjo tik viena, kad kaip nors vėl atsistotume ant savo kojų ir patys būtume šeiminkai savo krašte, nusikračius nuo bolševikinių įsibrovėlių. Tai buvo vienintelė priemonė, kaip išaugoti tautą nuo sunaikinimo, o kraštą nuo svetimųjų materiališko apipėšimo. Buvo aišku, jog šitokio tikslo pasiekti niekas mums nepagelbės, jei patys sau nepagalvėsime, t. y. jei neįstengtume savo jėgomis nusikratyti bolševizmo, išnaudodami tam Lietuvos interesus eventualų rusų vokiečių konfliktą. Atrodė, jog tuomet 3. Reichas dar būtų skaitęsis su Lietuvos valstybine nepriklausomybe, kurią formaliskai jis dar tebepripažino.

Tačiau norint pasiekti šį tikslą, nebuvo galima sėdėti sudėjus rankas ir tikėtis, kad kažkas kitas galėtų imtis tokios iniciatyvos, nesiorientuodamas, kas tada dėjosi antrajame Maskvos Berlyno ašies gale, nuo kurio daug kas būtų tokiu atveju priklausė. Svarbu buvo ir jį patį pastatyti prieš įvykusį faktą. Bet tam buvo reikalinga sistemingai pasiruoti iš anksto. Tai reiškia: Lietuvoje slapta susiorganizuoti, prisilėpti ginklų, kol tai dar buvo įmanoma, sumegsti patikimą ryšių tinklą krašte ir su manim, kaip diplomatinis postovis arčiau savo krašto, suderinti tautos kovos pastangas su mūsų diplomatijos akcija užsieniuose. Tačiau visų svarbiausia gal buvo įžiebtai tautai naujos vilties ir tikėjimo, jog veikiant energingai pavyktų atgauti valstybinę nepriklausomybę ir kad numatoma, jog rusų raudonoji armija būtų priversta palikti mūsų kraštą dar greičiau, kaip jį į kraštą įsibrovė.

Kada aukščiausiasis krašto pareigūnas — Lietuvos respublikos prezidentas A. Smetona — dėl jau suminėtos prieštasties, nieku Lietuvos pagalbėti nebegalėjo, iniciatyvos šiuo reikalu galėjo imtis kiekvienas kitas lietuvis, savo krašto patriotas. Jei jos ryžosi imtis Lietuvos diplomatinis postovis Berlyne, manau, tai buvo natūralu ir, tikiau, Lietuvos istorija manęs už tai nepakaltins, kai pati mūsų tauta anuomet tai iniciatyvai spontaniškai ir nuosirdžiai pritarė.

Kelionė „tarnybos“ reikalais ...

Išvykau į Kauną birželio 25 d. pilnas pasiryžimo, bet nebūdama tikras, ar pavyks iš jo taip paprastai besugrįžti, kaip kad sugrįždavau seniau. Tačiau ši kelionė, kaip sakant, ir raudonųjų nasrus, praėjo gana laimingai, nes veikiau greičiau. (B. d.)

Iš Pabaltijo universiteto:

Jaunas lietuvis mokslininkas pakviestas į Kanados universitetą

Pinnebergas. Pabaltijo Universiteto Chemijos Fakulteto dekanas prof. St. Kairys gavo galimybę dirbti toliau savo mokslinėje srityje viename Kanados universitete. Prof. Kairiui išvykstant, lietuvių sektorius suruošė gražias išleistuves su menine dailimi.

Pabaltijo Universiteto lietuviams ypač pasigėsus prof. Kairio, nes jis buvo itin populiarus akademinio jaunimo tarpe. Prof. Kairys nuolat talkininkavo įvairiuose kultūrinuose rengimuose bei akademinėje saviuokloje.

— Keletas dienų vėliau, jau visas Pabaltijo Universitetas dalyvavo išleistuvėse ikišiolinio Universiteto prezidento prof. Fr. Gulbio, kuris toliau dirbs taip pat viename Kanados universitete. Atsiveikimo metu kalbėjo dabar einas prezidento pareigas prof. Vl. Stanke, tautybių rektorius, dekanas, studentų atstovai. Išvykstančiam prof. Gulbiui buvo suteiktas Pabaltijo Universiteto Garbės prezidento vardas ir įteiktas atitinkamas diplomai. Atsiveikimo išlaidose dalyvavo ir 17 DPACCSO vadovybė.

— Rugšėjo viduryje, lietuvių studentai suruošė tradicinį inžinierių vakarą, kuris praėjo itin dideliu pasisekimu. Po gražios nuotaikingos programos buvo pašalota, padainuota, pažaista. Atsitiktinai dalyvavę keletas lietuvių iš Hamburgo, susižavėję Pabaltijo Universiteto lietuviškuoju jaunimu ir atjaušdami, kad Pabaltijo Universiteto studentai yra vieninteliai britų zonoje, kurie negauna jokių stipendijų ar taip vadinamų „Taschengeld“, čia pat pasižadėjo susilpti keletą geresnių studentų mėnesinėms stipendijomis: p. A. paskyrė dvi stipendijas po 100 ir 50 DM iki semestro galo geriausiems lietuviams studentams, tas

pats asmuo muzikos klasės klausytojams paskyrė vienkartinę pašalpą po 25 DM, p. D. paskyrė stipendiją geriausiajam teisininkui, prof. M. paskyrė stipendiją geriausiajam agronomui, prof. P. geriausiajam istorikui, o dr. Kantrimas paskyrė 50 DM geriausiajam lietuviui etc. Nudžiugusi studentija ilgai plojo ir šaukė mecenatų garbei. Tikrai gražus pavyzdys ir kitiems mūsų pasiturintiems tautiečiams! Vakara pagerbė savo atsilankymu ir britų CCG valdžios atstovai, Mr. L. Corbett su Ponia, Mr. Whire ir kt., kurie jau iš seniau žinomi savo prielankumu lietuviams ir Pabaltijo Universitetui. Visas vakaras buvo filmuojamas. Ta proga galima

pažymėti, kad atskirų asmenų iniciatyva ir tikrai sunkiomis pastangomis (vadovaujant vienam lietuviui) yra sukama filma iš Pabaltijo Universiteto gyvenimo, vardu „Baltic University“, kuri patarnaus dar didesnei Pabaltijo Universiteto propagandai tiek savųjų, tiek ir svetimųjų akyse.

Pabaltijo Universitetą aplankė ir VLIKO atstovai p. B. Gaidžiūnas, kuris profesūrai ir studentų atstovus painformavo paskutinio meto aktualijomis. Taip pat svečias padarė ir filmų nuotraukų iš Baltijos Universiteto gyvenimo, kurias panaudos savo gaminamam filmui iš liet. DP gyvenimo Vokietijoje. A-is

Afidevitininkai turi užpildyti naujas anketas

Kasselis. Visi Kasselio-Mattenbergo stovyklos gyventojai, kurie turi iš JAV afidevitus ir juos yra registravę Frankfurte Katalikų Misijoje, dabar gauna iš jos naujas anketas. Jas reikalaujama atitinkamai užpildyti ir per stovyklos kleboną, su pastarojo atestacija, grąžinti misijai. Anketos iš Frankfurto alfabeto tvarka afidevitininkams dar tebesiuntiamos. Pasiteiravus Frankfurte, konkrečiau nieko tuo reikalu nepranešama. Anketų pasirodymas kiek pagyvino afidevitų aktualumą.

— Pasklido žinių, kad JAV prezidento paskirtos DP emigracijos komisijos pirmininkas Čarlsis lankysis Mattenbergo stovykloje. Jis neseniai lankėsi Hanau ir Butzbacho stovyklose.

— Siomis dienomis vėl transportas lietuvių per Butzbacho emigracinę stovyklą išvyko į Kanadą. Tame skaičiuje 6 lietuvių tės namų ūkio darbams, dvi afidevitininkų šeimos ir vienas pavienis lietuvis, iš viso

14 lietuvių. Afidevitininkai išvykimo laukė net keletą mėnesių.

— Stovykloje susirūpinta vaikų priežiūra ir tinkamu jų auklėjimu. Tuo tikslu sudaryta vaikų globos taryba, kuri ypač žiūrės, kad vaikai lankytų atitinkamas mokyklas ir jų elgesį. Keli vaikų nušakaltimai parodė, kad vaikų priežiūra bei auklėjimas yra vienas pirmųjų rūpesčių tėvams ir visai bendruomenėi.

— Gautas pranešimas, kad iš DP stovyklų administracijos bei šiaip darbuočių atleistais tarnautojams ir darbininkams, atlikus tam tikrus formalumus vokiečių Darbo Įstatygoje, gali būti išmokamos kompensacijos, kaip ir vokiečiams draudimo nuo nedarbo tvarka.

— Gautas parodymas stovyklai visiškai prisiderinti elektros ir gazo vartojime prie vokiečių ūkio. Visai stovyklai netrukus bus nustatytas kontingentas, kiek gazo ir elektros bus leidžiama suvartoti. Už jo nesilaikymą grasinama baudomis.

— „Pagalviniai“ pinigai po 20 DM Mattenbergo stovykloje išmokėti rugšėjo 14 ir 15 dienomis. Stb.

DP LAISKAS KANADOS DARBO VICEMINISTERIUI

Kanados Imigracinės Misijos vedėjas Mr. Cormier informuoja apie gerą DP atestaciją Kanadoje.

— „DP padėka“. — Išpildytas susitarimas, kuriuo patenkintos abi pusės — suteikta teisė laisvai pasirinkti darbą. — Kanada išlaikė savo žodį. — Taip rašo DP savo laiške Kanados Darbo ministerio pavaduotojui McNamarai.

Tame penkių asmenų pasirašytame laiške, 39 lietuvių imigrantai, atvykę iš DP stovyklų Vokietijoje, pareiškė dėkingumą savo darbdaviui (didelei jėginių ir popierių bendrovei) ir Kanados vyriausybei už jiems parodytą rūpestingumą bei atsižvelgimą į jų padėtį.

Tuos vyrus Kanados vyriausybė atgabeno 1947 m. miško darbams, jėginių ir popierių bendrovėje. Jie nutarė dirbti tą darbą 10 mėnesių. Dabar, pasak darbininkų, mūsų sutartis baigėsi ir daugelis pasinaudojo proga pasiieškoti sau patinkamo darbo.

DP savo laiške nurodo, kad jie gaudavo gerą maistą, galėjo padėti draugams, likusiems DP stovyklose, Vokietijoje, be to, dar susitaupyti pinigų atečiai. Jie taip pat pareiškė savo padėką Kanados vyriausybei ir bendrovei, kuri duoda jiems darbo, suteikė progą gyventi krašte, kuris pildo savo pažadus. Stb.

Pradinės mokyklos vedėjas pasiteiravau, kaip įvertina stovyklos dirbančiųjų nutarimą paremti švietimo darbuotojus. — Jei mes tokie vieningi ir susipratę pasirodysime ir kitose tremtinisčių gyvenimo srityse, tikras esu, kad mūsų mokykla po metų kitų vėl suklestėtų laisvoje tėvynėje. Toks jautrus stovyklos dirbančiųjų solidarumas mus mokytojus jaudina, ir mes norime užtikrinti, kad savo pareigose liksimė prie visokių aplinkybių.

Gražu buvo žiūrėti, kai vidurių iš trijų stovyklos kampų į visas puses pasipylė gausus jaunimas, užbaigęs dienos mokslus. Mažai pipirukai gražioje rikiuotėje rankutėmis susikibę dainuodami žygiavo iš darželio pas mamytės, „pradžiai“ su kuprinėmis ant pečių triukšmaudami lėkė į namus, ir gimnazistai su jaunulišku energingumu klegėdami skaidėsi blokų tėjimuose. Jiems, kad ir tremtyje, mažiau rūpestių už jų tėvus, mokytojus, globėjus. Užtat senimo pareiga žiūrėti, kad šis jaunimas — ak, ir sunkiose tremties sąlygose įgytą tą šviesą, mes buvome juk jauni ir be rūpestių! — ir kuri per ameriką, australijas ir afriką parves į tėvų žemę, brangią Lietuvą.

J. Zilvinas

AKIMIRKŠNIU KRONIKA

Padėkime patys sau

Su kiekvienu diena mūsų buitį darosi sunkesnė ir reikalauja iš mūsų didžiausio jėgų įtempimo nugalėti medžiaginius nedeckius, kurie kasdien vis didėja, o ne mažėja. Jei iki valutos reformos Vokietijoje, tremtinių kišenės pasimaišydavo viena kita markė, tai šiandien naujoji markė pasidarė labai reta ir sunkiai įgyjama vertybė, nors gyvenimo reikalavimai nė kiek nesumažėjo.

Mums visko trūksta, o įsigyti būtiną maisto priedą, rūbą, ar kitą namų apyvokos daiktą, jau retas kuris išgali, ypač tie, kurie neturi nuolatinio užsidėmimo ir negauna atlyginimo. Tuo būdu ir šalpos organizavimas šiuo metu pasidarė bendras mūsų visų rūpestis ir be galo didžios reikšmės tautinio solidarumo darbas. Mes vieni čia nedaug galėtume nudirbti ir efektingiau suorganizuoti tarpusavio šalpą, jei prie to kilnaus karitatyvinio darbo neprisidėtų mūsų broliai užjūryje — Amerikos lietuviai. Jie pirmieji suprato sunkią tremtinių dalį ir dar nenutilus paskutiniams karo šūviams, suorganizavo didžiulę Amerikos lietuvių šalpos organizaciją — BALFą, kuri, pasibaigus karo veiksams, plačiu mastu per Lietuvos Raudonąją Kryžių pradėjo siųsti Vakarų Vokietijoje atsidūrusiems tremtinams maistą ir rūbus.

Kiek per šiuos 3 metus maisto, rūbų, mokomųjų priemonių ir kt., BALFas išsiuntė į Europą, mes kiekvienas turėjome progos daugiau ar mažiau įsitikinti.

Nors šis 3-jų metų būvyje šelpimas, suprantamai, broliams amerikiečiams yra gerokai įgryšęs, tačiau jie neatsisako ir toliau mus paremti ir kaip tik šiuo metu BALFo centras J. A. Valstybės organizuoja didžiulę piniginę ir daiktinių gėrybių rinkliavą — vajų. Įvertinant tremtinių medžiagines padėties rimtumą, šis vajus numatomas organizuoti labai plačiu mastu. Šiam reikalui numatoma praveisti didžiulę propagandą lietuvių ir vietinėje (anglų kalba) spaudoje bei kitomis priemonėmis raginti visus šią rinkliavą paremti. Vajaus pasisekimui neabejodamas reikšmės gali turėti patys tremtiniai, jų organizacijos ir švietimo įstaigos.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Vyr. Valdyba, norėdama galimai daugiau pastarnauti šiam reikalui, sudarė specialų komitetą iš įvairių organizacijų atstovų. Tokie komitetai yra sudaromi ir prie L. R. Kryžiaus vyr. valdybos generalinių įgaliotinių įstaigų.

Propagandos reikalams yra numatoma paruošti išsisa eilė straipsnių bei kultūrinių kūrinių spaudai, pagaminti įvairių plakatų, bei paveikslų, pagaminti didesnių skaitčių foto nuotraukų ir vaizdinių diagramų. Be to, dar numatoma, jei bus galima, prisidėti prie loterijų rengimo pasiūnčiant šiam reikalui rankdarbių. Ši visa medžiaga jau pradėta ruošti ir pirmoji dalis pasiųsta BALFui.

Patys tremtiniai galėtų šiam reikalui paruošti galimai daugiau įvairių aprašymų iš savo gyvenimo buities ir įvairių padėkos laiškų. Objektiviai ir visiškai realiai pavaizduokime mūsų tremties gyvenimą tokį, koks jis iš tikrųjų yra. Jam aprašyti gražių žodžių ir įmantrių sakinių ieškoti nereikia, nes kiekvienoje tremtinių stovykloje panašios bėdos ir nedaugėliai labai vaizdžiai kalba prabilę apie mūsų vargus. Šiame darbe kviečiami dalyvauti organizacijos, mokyklos ir visi pavieniai asmenys. Visa medžiaga koncentruojama L. R. Kryžiaus vyr. valdyboje, Reutlingen, Lederstr. 94, iš kur ji bus nuolat persiunčiama BALFo centrui į JAV. Jeigu pavieniais asmenimis būtų sunkumų dėl medžiagos persiuntimo, ją galima įteikti vietiniams L. R. Kryžiaus skyriams arba įgaliotiniams. L. R. Kryžiaus vyr. valdyba prašo visus LTB komitetus galimai efektingiau paremti šį didžios svarbos darbą.

Sis platus vajus organizuojamas šūkiu: padėkime patys sau.

Jau daug kas gyvai ir jautriai atsiliepė į šio vajuos organizavimą ir prisidėjo prie propagandinės medžiagos paruošimo, tačiau laukiama, kad visa tremtinių visuomenė ir organizacijos aktyviai įsijungtų į šį darbą ir kad nekiltų nė vieno tremtinio, kuris neįsigrįstų L. R. Kryžiaus kreipimosi ir atsisakytų paremti kilnių BALFo pastangų, kurios skiriamos tik mūsų patių labai ir mūsų medžiagines būklės pagerinimui.

VYT. GEDRIMAS.

Atsiųsta paminėti

Antanina Dambrauskaitė. Monografija. Anglų ir vokiečių kalba parašytas gražus 74 psl., didelio formato leidinys. Kreidinis popieris. Daug iliustracijų iš dainininkės karjeros scenoje. Tai graži dovana dainavimo meno ir operos scenos mėgėjams. Spaudė F. Bruckmanno KG spaustuve Munchene. Kaina 22 DM. Kieti drobės viršeliai.

Mes ieškome pavasario. Autorius Liudas Dovydenas. Rinkinis 18 novelių. 228 psl. Išleido Liudas Vismantas, Schweinfurte 1948 m. Tiražas 3000 egz. Autoriaus skirta Tremties Lietuviui. Kaina nenurodyta.

PRANESIMAS

Lietuvos Skautų Brolijos Vyr. Skautininkui įsakius, remiantis skautų ekonominiu nepriekšiu, Tiekimo sk. nustatomos šios kainos.

1948. 4 nr. — visi po 0,50 DM; 5/6 nr. kaina 1,— DM; Skautų Vadovui — 1,—; Laužams liepsnojant — 1,—; Kaip vesti skiltį — 30 pf.; Skautybė mergaitėms I ir III dalis — po 1,—; Kun. Vlos maldaknygė — 0,50; Kelionė į Lietuvą — 1,—; I Taikos Rytų — 1,50; Skautiški atvirukai — po 0,05; Šiaurės Pašvalstė, gaidos — 2,—; Įsakymai, Skautiški įstatai, Baden-Powell, Sv. Kazimiero ir kiti paveikslai — po 0,50; 3000 žodžių prancūziškai — 0,50; Bhagavad Gita — 1,—; Tremtinių žinotini adresai — 0,50; Bloknoteliai — 0,50.

Kitos knygos: Pragieduliai — 3,—; Vydūnas 1948 — 1,50; Paskutini Karis Tave Klausiu — 2,50; Mažųjų Dienelės — 1,80; Jaunuolio būdas — 2,—; Vokiečių k. skaitymai — 2,50; Anglų k. skaitymai — 3,—; Europos Geografija — 3,50; Apversta Valtis — 2,50; Trys Margi laiškeliai — 1,50,—; Algimantas I dalis — 3,50; Nulis ir Begalybė — 2,80; Dainavos Salies Padavimai — 2,50; Tauresnio žmoniškumo užtekėjimas — 1,50; Zirgonė ir Galė — 2,—; Sv. Istorija — 2,50; Praktiškoji Daržininkystė — 5,—; Zingsniai 12—14 nr. — po 1,80; Juodoji Katė — 0,50; Baltijos Pašto ženklų katalogas — 3,—; Naujasis žmogus 1 nr. — 1,50; Lietuvos žemėlapis — 1,50; Daili Saulutė — 2,—; Saulutės pask. 3 nr. — po 1,—; Litauen Anlitz eines Volkes — 8,—; Minėtų leidinių ekspediciją atliekama Vokietijoje ir visose vakarų valstybėse.

Be to, tautinių stovyklų dalyviams: Drobinis stovyklos trikampinis ženklas 1,—; metalinis ženklas 1,—; miniatūrinės rutelės ir lelijos, vyčių ž. — 1,50; rutelė balta ir žalia po 1,—; vilkiuko — paukštytės ž. — 1,20; metinės žv. — 0,90; Jamboree gairėlės — 3,—; skiltims gairėlės — 2,2; Lietuvos Vytis — 0,50.

Skautiškos spaudos užsisakiusiems už 50 DM nuolaida 10%. Taip pat ir visiems platintojams.

L. S. B. Tiekimo sk. (21a) Augustdorf, Scoutpost.

Sunkios valandos. Autorius Medardas Bavaras. Pirmoji eilėraščių knyga. 108 psl. Išleido knygų leidykla „Teviške“ Schweinfurte 1948 m. Kaina 1,5 DM.

Naujoji Aušra. Kultūros žurnalas. 1948 m. liepos-rugpjūčio mėn. Redaktoriai Anatolijus Kairys. Leidžia Lietuvių Kultūros Institutas, Chicago 28, III. Phone Pullman 3658. Kaina 35 centai.

Poniai LAPIENI ir dukteriai VALERIJA, mirus mylimam vyrui ir tėveliui, Lietuvos kariuomenės savanoriui — kūrėjui ats. kapitoniui

Bonaventūrai Lapui

širdingiausia užuojautą reiškia

Gyvenantieji Ingolstadtė būv.

Lietuvos kariuomenės karininkai

Mintis

„The Thought“ Lithuanian Newspaper Authorized by US Army European Command Headquarters, Civil Affairs Division • License No. UNDP 203 • Appears 3 times weekly • Editor in Chief and Authorized Licensee J. Vasaitis, (13b) Memmingen Postfach 2, U.S. Zone, Germany • Population to be served 20,000 • Circulation 4,000 • Printed by Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster GmbH Memmingen Schranneplatz 6

Leista JAV Kariuomenės Vyriausiosios Būstinės Europoje • Licenzijos Nr. UNDP 203. Vyr. redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis. Redaktoriai: Henr. Zemelis ir St. Kalvaitis • Laikraštis leidžiamas pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais • Prenumerata Vokietijoje mėn. DM 3.— • Atskiras numeris 30 pf. • Į užsienį mėnesiui DM 4.— • Sovietų Sąjunga, Japonija, ir Austrija laikraštis nesunčiamas • Skelbimas iki 10 petito eilučių DM 3.—, kiekviena sekanti eilutė 25 Dpf. Užnujauta. sveikinimas ar padėka DM 5.— • Paieskojimas — DM 2.—

• Einam. saskaita 1) Postcheckkonto München 14210 ir 2) Volksbank Memmingen Postfach 2 Telet. 2677. • Darbo valandomis skambinti telef. 2546 • Spausdina Verlagsdruckerei Dietrich & Schuster GmbH Memmingen. Schranneplatz 6

„Mintis“ atstovai į platintojus Anglijoje ir visose jos dominijose yra Fabijonas Neveravičius, 40, Fosse Rd. Central Leicester, England. Prenumerata mėnesiui 3 šilingai, atskiras numeris 3 pence

Keltinė aplink DP stovyklą (5)

TREMties MOKYKLA — VARGO MOKYKLA

Stebėjau stovyklos dirbančiųjų susirinkimą, kuriame buvo aptartas reikalas atsisaikyti nuo dalies savo atlyginimo, kad iš šių sumų galėtų būti bent iš dalies atlyginami stovyklos švietimo įstaigų darbuotojai, kuriems mūsų globėjai labai apkarpe arba iš viso nutraukė mokėjimą. Komiteto pirmininkas, visa širdimi atsidavęs savosios stovyklos rūpestiams, o užvis labiau rūpindamasis mūsų jaunimu, kalbėjo:

— Visos mūsų pastangos yra — kaip išlaikyti tremtyje savo jaunimą sveiką, išmoksintą, kaip išauklėti gerą lietuvi, savo krašto mylėtoją. Šios pastangos mūsų visų turi būti bendros, ir jos ypatingai turi būti išryškintos dabar, po pinigų reformos, kai tremties mokykla atsistojo tikrai prieš didelį bandymą. Todėl visi turime tą bandymą išlaikyti, juo labiau, kad reikalas liečia mūsų vaikų auklėjimą ir išmokslinimą ir kad čia kuriama jų ateitis.

Po nuosirdaus išsikalbėjimo, po visapusiško reikalo aptarimo dirbantieji nutarė atsisaikyti nuo dalies savo atlyginimo, pasiskirdami jį švietimo įstaigų išlaikymui.

Kalbuosiu su stovyklos švietimo vadovu.

— Stovykloje veikia kelios mokyklos su virš 30 mokytojų. Naujam pinigui įsigalio-

jus, mūsų globėjai algų tepaskyrė vos trečdaliui visų mokytojų ir dar žada mažinti. Ačiū dirbančiųjų solidarumui, nuo bendros mėnesinės atlyginimus gaunančių 25.000 DM sumos švietimo reikalams susidarys apie 2000 DM. Tai įgalina visiems mokytojams išmokėti nors ir menkus atlyginimus, kurie bus apie 50% mažesni už kitų dirbančiųjų atlyginimus. Taigi, pradėdame, galima sakyti, ir vėl iš naujo, kuriame beveik iš nieko, kaip anomis pokarinėmis dienomis. Naujose sąlygose nemaža rūpestių suteikia ir mokytojų priemonės, ir knygos, ir patalpų švaros palaikymas ir kita.

Gimnazijos direktorius, senas ir nuosirdus pedagogas, gyvena vien savo įstaigos ir savo auklėtinių bei mokytojų rūpestiais.

Tremties mokykla — vargo mokykla. Patalpos netinkamos ir tų pačių trūksta, blogas klasių apšvietimas, nėra tinkamo apšildymo, gerų grindų. Prie vargų prisidėjo dar valiutos reformos pasekmės. Ankstčiau dar vertėmės šiaip taip, bet dabar... Tačiau, nežiūrint į visus vargus ir nepreteklius, mokytojų darbas vyksta. Mokytojai dirba atsidėję mūsų jaunimui, jie nepasitrauks iš darbo ir tada, jei mus globojančios įstaigos ir nutars, kad švietimas mūsų priaugantiai kartai nėra reikalingas.